

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не

пізніше 20:00

Урок № 7

Дата: 27.09.2023

Тема: Литовсько-польська доба (XIV-XVIIIст.)

Мета: охарактеризувати Литовсько-польську добу (XIV-XVIIIст.) в історії українського народу, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

У той час як більшість руських князівств потрапила під монгольське панування, на північно-західних кордонах Русі постала Литовська держава. Особливо швидко зростала Литва за правління князя Гедиміна (1316—1341 рр.), який завершив розпочате Міндовгом приєднання білоруських земель, а також захопив частину північноукраїнських. Гедимін заснував нову столицю князівства — Вільно. Подальше просування Литви на південь стримувалося Галицько-Волинською державою. Після її занепаду правителем Волині став син Гедиміна Любарт. Поширення влади литовців на південь відбулося за правління великого князя Ольгерда (1345—1377 рр.), сина Гедиміна. Наприкінці 1361 — на початку 1362 р. він оволодів Києвом та навколишніми землями, потім Чернігівщиною та більшою частиною Переяславщини. Успішне просування литовців до узбережжя Чорного моря викликало опір монголів, що володіли Поділлям і причорноморськими степами. Вирішальна битва відбулася в 1362 р. поблизу річки Сині Води. Здобувши перемогу, Ольгерд остаточно закріпив за собою Київщину, Переяславщину, Поділля і Чернігівщину. Після включення цих земель до складу Великого князівства Литовського Ольгерд відновив удільний устрій. На чолі князівств стояли представники як литовських династій, так і Рюриковичів. Удільні князівства перебували у васальній залежності від великого князя й зобов'язувалися «служити вірно», виплачувати щорічну данину і в разі потреби надавати своє військо.

Скориставшись усобицею в Литві, у 1430 р. польське військо вторглося на Поділля. Цього разу поляки зустріли сильний опір місцевого населення, очолюваного князями Федьком Несвізьким та Олександром Носом. Поляки зазнали поразки, але саме в цей час між великим литовським князем Свидригайлом і Федьком спалахнув конфлікт, у результаті якого останній перейшов на бік Польщі й допоміг полякам захопити Західне Поділля.

На приєднаних українських землях політика Польщі докорінно відрізнялася від політики Литви. Поляки запроваджували польську систему управління, передаючи її виключно в руки поляків. Крім того, польські землевласники отримували маєтки, а в міста запрошувалися німецькі, єврейські та вірменські переселенці, яким надавалися всілякі пільги та привілеї. У результаті міста втрачали український характер, українців витісняли з ремесла й торгівлі. На українських землях була запроваджена польська система судочинства, яка мала становий характер. Тобто кожен стан мав власний судовий орган. Шляхта підлягала земському суду, міщани — магістрату, а решта — старостинському суду.

Утвердження польського панування супроводжувалося наступом католицької церкви на православну. На цих землях католицька церква створювала власну церковну організацію: у Володимирі, Галичі, Перемишлі, Кам'янці, Холмі було засновано єпископства, а в 1412 р. у Львові — архієпископство.

Ліквідація на українських землях удільних князівств у складі Великого князівства Литовського та поширення впливу католицької церкви відбувалися одночасно з піднесенням Московської держави, яка звільнилася від монгольської зверхності й була єдиною незалежною православною державою після падіння під ударами турків Константинополя (1453 р.).

Ці обставини дали можливість московським великим князям вступити в боротьбу з Великим князівством Литовським за спадщину Русі-України. Великий князь московський Іван III почав титулуватися «Государем і великим князем усієї Русі», а в 1489 р. вперше зауважив великому князеві литовському й королю польському: «Наші города, і волості, і землі, і води король за собою держить». Така позиція московського правителя спричинила майже безперервну низку війн кінця XV — початку XVI ст. (1487—1494, 1500—1503, 1507—1509, 1512—1522, 1534—1537 рр.).

Урок № 8

Дата: 27.09.2023

Тема: Литовсько-польська доба (XIV-XVIII ст.)

Мета: охарактеризувати Литовсько-польську добу (XIV-XVIII ст.) в історії українського народу, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Після смерті Ольгерда постало питання збереження цілісності Великого князівства Литовського. Ядро своїх володінь Ольгерд заповів своєму старшому синові від другої дружини — Ягайлу. Розуміючи непевність свого становища, Ягайло вирішив скористатися підтримкою Польщі, яка, у свою чергу, потребувала допомоги Литви в боротьбі з Тевтонським орденом. Зрештою в 1385 р. між двома державами було укладено Кревську унію, згідно з якою Литва мала перейти в католицизм й назавжди приєднати до Польщі свої литовські та руські землі. Отже, об'єднавшись із Польщею, Велике князівство Литовське втрачало свою незалежність. У 1386 р. великий князь Ягайло хрестився за католицьким обрядом під ім'ям Владислав, одружився з польською королевою Ядвігою та став королем Польщі, а одночасно й великим князем литовським.

Виникнення Кримського ханства пов'язане з ім'ям хана Хаджі-Гірая (1428—1466 рр.). Хаджі-Гірай зміг, спираючись на Литву, відстояти незалежність свого ханства від зазіхань хана Великої Орди. Це сталося, за різними джерелами, у 1449 або 1455 р. Після смерті Хаджі-Гірая в результаті міжусобиці влада перейшла до його молодшого сина Менглі-Гірая (1467—1515 рр.). Кримські хани зберігали формальну зверхність над українськими землями у складі Великого князівства Литовського та видавали великому князю ярлик на княжіння на цих землях. Останній був виданий у 1472 р.

Проте влада Менглі-Гірая була хиткою. На ханський престол претендували представники інших знатних родів. Менглі-Гірай був позбавлений влади й ув'язнений. Бунтівний бей Емінех звернувся по допомогу до турецького султана Мехмеда II. Останній, скориставшись цим, у 1475 р. оволодів усім південним узбережжям Криму та фортецею Азов у гирлі річки Дон.

Менглі-Гірай, що опинився на волі, був змушений визнати зверхність султана, а Кримське ханство від 1478 р. стало васалом Османської імперії.

Панщина — безкоштовна праця залежних селян на феодала

Латифундія — велике приватновласницьке земельне володіння з натуральним характером господарювання, у якому застосовувалася праця залежного населення.

Фільварки — багатогалузеві господарські комплекси, які базувалися на постійній щотижневій панщині залежних селян і були зорієнтовані на товарно-грошові відносини, хоча й зберігали риси натурального господарства.

Кріпацтво — залежність селян, яка полягала в їх прикріпленні до землі, підпорядкуванні адміністративній та судовій владі великого землевласника.

Магдебурзьке право — одна з найпоширеніших систем міського самоврядування доби Середньовіччя в Центральній Європі. Магдебурзьке право походило від привілеїв 1188 р., які отримало німецьке місто Магдебург. Спочатку воно поширилося в Чехії, Польщі, Литві. На українських землях магдебурзьке право вперше ввели в XIV ст. в містах Галицько-Волинської держави.

Питання для самоперевірки:

1. Яка роль битви на Синіх Водах?
2. Чим відрізнялось управління на українських землях литовців від поляків?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Історія України. Сорочинська : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Історія України. Гісем О. В. : підручник . – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00